

Nejmohutnější jedle v západní části Krušných hor

Jaroslav Michálek, Krajské muzeum Karlovarského kraje, Muzeum Sokolov

V západní části Krušných hor jsou v současnosti dvě mohutné jedle, z nichž jedna je registrována jako památný strom. Další dvě mohutné jedle již zanikly.

V sedmdesátých letech 20. století dožívaly v údolí Rájeckého potoka na Kraslicku v půdních i klimaticky optimálních podmínkách poslední dvě staré jedle Krušných hor, které byly srovnatelné s velkými pralesními jedlemi Šumavy a Beskyd. V roce 1979, když už byl jejich osud

zpečetěn, došlo ke schválení jejich ochrany v kategorii chráněný přírodní výtvar. Brzy na to obě zanikly. V blízkém okolí však dosud rostou dvě staré jedle, které stojí za připomenutí.

Jedle ve Stříbrné, stav roku 1973. Foto Jaroslav Michálek

Jedle ve Stříbrné

(zaniklý chráněný přírodní výtvar)

obvod kmene: 382 cm (ve výšce 130 cm v r. 1972)

výška: 39 m (r. 1972)

poloha: 50°22'53,7" N; 12°33'49,9" E (systém WGS-84)

Stříbrná: Rájec (zaniklá část obce Stříbrná)

Stávala v Rájeckém údolí na pravém břehu Rájeckého potoka, přímo u silničního mostku přes potok, asi 500 m severozápadně od vrcholu Bukovce, 740 m n. m.

V 70. letech 20. století byla nejsilnější jedlí Krušných hor. Její kmen se ve střední části postupně rozdvojoval a oba nerovnocenné vrcholy tvořily společnou, řídkou, vysoko nasazenou korunu větvenovitěho tvaru. Ta od počátku osmdesátých let prosychala a střed kmene vyhníval. V r. 1988 vyrostl na spodní části kmene trs vzácného korálovce jedlového (*Hericium flagellum*) a předznamenal zkázu. Jedle zanikla na přelomu 80. a 90. let – vylomila se v bázi a spadla přes potok i cestu na levém břehu. V r. 1994 byl mrtvý kmen, rozříznutý kvůli cestě na dvě části, většinou bez borky. Na odkorněné části kmene ležící nad potokem byl ve vzdálenosti odpovídající výšce 10–11 m původního stromu změřen obvod 220 cm. Bylo také zřejmé, že v této výšce byl střed kmene vyhnívl jen nepatrně. Plodnice korálovce se na zbytku tlejícího kmene objevovaly i v dalších letech. Dnes po jedli nezbývaly žádné stopy, poslední zbytky stromu byly odstraněny při rekonstrukci mostku přes potok (kolem r. 2004). Jedli uvádí v přehledu zaniklých významných stromů Kraslicka Michálek (2005).

Jedle na konci světa

(zaniklý chráněný přírodní výtvar)

obvod kmene:

377 cm (ve výšce 130 cm v r. 1973)

výška: 40 m (r. 1972)

poloha: 50°22'38,2" N; 12°33'02,8" E
(systém WGS–84)

Rostla ve smrčině na úpatí svahu 15 m od levého břehu Rájeckého potoka, asi 130 m západně od mostu přes potok a odbočky zeleně značené turistické cesty na severozápadním úpatí Špičáku (991 m), 675 m n. m.

V 70. letech minulého století byla tato jedle vysokým stromem s přímým, dutým válcovitým kmenem, který se směrem nahoru jen pomalu zužoval. Už tehdy byla nemocná a doživala. Na bázi měla otvor do rozsáhlé dutiny. Drobnější kruhové a oválné otvory, z nichž některé zčásti vysekali šplhavci, ležely nad sebou ve výšce asi 2 – 3,5 m. Řídká, nepravidelná, vysoko nasazená koruna (ve spodní části kmene zůstaly jen zbytky suchých, olámaných větví) výrazně přechýňala okolní smrkovou monokulturu. Jedli bylo vidět už z dálky – ze silnice od Stříbrné. Padla pravděpodobně v 80. letech 20. století. Rozpadající se 3 m vysoký pahýl a na dvě části přeražená, 33 m dlouhá ležící část tlejícího kmene hustě porostlá semenáčky smrku je dosud na břehu Rájeckého potoka k nalezení. Jedli popisuje Michálek (1973), je uvedena také v přehledu zaniklých významných stromů Kraslicka (Michálek 2005).

Jedle na konci světa, stav roku 1973. Foto Jaroslav Michálek

Jedle pod skálou v Nancy

(památný strom od roku 2005)

obvod kmene:

295 cm (ve výšce 120–200 cm v r. 2004)

výška:

46 m (r. 2004)

poloha:

50°22'03,1" N; 12°33'40,0" E

(systém WGS–84)

Stojí ve spodní části stinného údolí mezi Bukovcem a Špičákem, asi 800 m severozápadně od vrchu Špičák (991 m), v řídké smrčíně na strmém svahu pod skálou nad levým břehem potoka, 300 m před jeho ústím do Rájceckého potoka, 720 m n. m..

Velmi vysoký strom ve svahu je v současnosti nejmohutnější známou jedlí na české straně Krušných hor, navíc poměrně zdravou a vitální. Patří zároveň k nejvyšším stromům v Karlovarském kraji. Příčný, válcovitý kmen má krátké, ale silné (hlavně zpod svahu) kořenové náběhy, mezi nimiž se skrývá mělká dutina. Ta, jak se zdá, nezasahuje dále do kmene. Na kmeni vyrůstá ve výšce asi 12 metrů malý bajonetový výmladek, dnes už suchý. Koruna je vysoko nasazená, úzce válcovitého tvaru, ukončená plochým vrcholem, typickým čapím hnízdem. (U starých jedlí se zpomaluje růst vrcholu a boční větve jej obloukovitě přerůstají. Výsledný tvar je plochý vrchol se zhuštěnými bočními větvemi, který připomíná čapí hnízdo.) Podle informace p. Buřila ze Stříbrné jedle plodí. K ochraně semenáčků před zvěří byl prostor kolem jedle oplocen. Stáří jedle bylo prý zjišťováno speciálním nebozezem a je udáváno na 300 let (Buřil – ústní sdělení). Jedle je v terénu označena tabulí památný strom a doplňkovou tabulkou se základními informacemi o stromu. Michálek (2005) uvádí tuto jedli v přehledu starých a památných stromů Kraslicka, zmínku o ní nalezneme v několika regionálních novinových článcích. Její fotografii a základní informace přináší také internetové stránky MÚ Kraslice (http://zpravodajstvi.kraslice.cz/z-uradu-a-organizaci/odbor-zivotniho-prostredi/pamatne_stromy.html).

Jedle pod Špičákem

obvod kmene:

231 cm (ve výšce 130–145 cm v r. 2007)

výška:

30,5 m (r. 2007)

poloha:

50°21'29,3" N; 12°34'17,2" E

(systém WGS–84)

Přebuz – Stříbrná

Roste v oplocené ploše ve stejnověké vzrostlé smrčině S od žlutě značené turistické cesty, 1,25 km jihojihovýchodně od Špičáku (991 m) a 850 m východojihovýchodně od Rozcestí pod Špičákem, 890 m n. m..

Jedle má přímý, k jihu mírně vykloněný kmen. Při svém růstu vytvořila drobnou vyvýšeninu kolem krátkých a silných kořenových náběhů. Vysoko nasazená a poměrně hustá koruna je v dolní části mírně proslchlá a má zásluhou různě dlouhých a kolmo rozestálých větví nepravidelně kuželovitý tvar. Strom je v dobrém zdravotním stavu, bez zjevného poškození. Oplocení, které bylo kolem jedle postaveno na ochranu semenáčků před zvěří, poničil pád několika smrků. V lednu r. 2007 jsme v oplocence napočítali 42 jedlových semenáčků, z nichž 32 bylo více než rok starých. V blízkosti stávala ještě jedna jedle, dokonce větší. M. Mimra, který zdejší jedle dlouhodobě sledoval, uvádí, že byla možná 40 m vysoká, ale už koncem 80. let minulého století ve velmi špatném stavu. Umírající strom navíc silně poškodil blesk. Po zimě 2005/2006 zbyl z této jedle jen pařez.

V okolí Špičáku a nedaleké Čertovy hory rostly donedávna další staré jedle. M. Mimra vzpomíná na jedli vysokou odhadem 33 m, která stála na jihozápadním svahu Čertovy hory (987 m) nad Čertovou roklí, tj. horní částí údolí Oborského potoka, ve společnosti 2–3 mladších jedlí, asi 910 m n. m. Všechny byly pokáceny na počátku 80. let 20. století.

Podle sdělení hajného Stephana Stangeho z února 2008 stojí dosud v německé části Krušnohoří jižně od Schönheide živá jedle s obvodem kmene 361 cm a výškou 27 m.

Literatura:

Michálek J. (1973): Staré a památné stromy na Karlovarsku. – Ms., 83 p., 46 photo [Studentská práce Natura Semper Viva; depon. in: AOPK ČR, Praha].

Michálek J. (2005): Významné staré a památné stromy Kraslicka. – In: Hejkal J. [ed.], Sborník příspěvků k regionálnímu semináři Ochrana přírody a krajiny se zaměřením na Kraslicko, p. 35–43, Městský úřad Kraslice, odbor životního prostředí a Krajské muzeum Sokolov.

Roškotová J. (stav ke dni 11.5.2007): http://zpravodajstvi.kraslice.cz/z-u-radu-a-organizaci/odbor-zivotniho-prostredi/pamatne_stromy.html [základní údaje k Jedli pod skálou v Nancy].

Jedle pod Špičákem, stav roku 2007. Foto Jaroslav Michálek